

YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH: DOLZARB MUAMMOLAR VA SAMARALI YONDASHUVLAR

Abduraxmanova Nozima Akbar qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi

abduraxmonovanozima908@gmail.com (88) 006-80-06

Karimova Iroda Kamol qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi

irodakarimova05072006@gmail.com (50) 071-14-31

Pulatov Diyorbek Azamat o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Matematika yo'nalishi talabasi

pulatovdiyorbek006@gmail.com (90) 873-57-25

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17305593>

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlar orasida mafkuraviy immunitetni shakllantirishning dolzarb ahamiyati, globallashuv va axborot oqimida yuzaga kelayotgan yangi tahdidlar, ularning psixologik va ijtimoiy oqibatlari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilgan islohotlar, davlat dasturlari va amaliy loyihalar misolida muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari yoritiladi. Shuningdek, muallifning shaxsiy fikrlari asosida yoshlarni mustaqil fikrlashga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq qolishga o'rgatish bo'yicha samarali yondashuvlar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: mafkuraviy immunitet, yoshlar tarbiyasi, globallashuv, axborot xavfsizligi, media savodxonlik, milliy qadriyatlar, ta'lim tizimi, yoshlar siyosati.

Аннотация: В статье рассматривается актуальная проблема формирования идеологического иммунитета среди молодежи в условиях глобализации и информационных потоков. Анализируются новые угрозы, их психологические и социальные последствия. На примере реформ и государственных программ, реализованных в Узбекистане в последние годы, показаны существующие проблемы и пути их решения. Автор выдвигает личные предложения по обучению молодежи критическому мышлению, сохранению верности национальным и общечеловеческим ценностям.

Ключевые слова: идеологический иммунитет, воспитание молодежи, глобализация, информационная безопасность, медиаграмотность, национальные ценности, система образования, молодежная политика.

Abstract: This article addresses the pressing issue of developing ideological immunity among youth in the context of globalization and the rapid flow of information. It analyzes emerging threats, along with their psychological and social implications. Drawing on recent reforms and state programs implemented in Uzbekistan, the paper highlights existing challenges and possible solutions. Based on the author's personal perspective, effective approaches are proposed for fostering critical thinking and promoting loyalty to both national and universal values among young people.

Keywords: ideological immunity, youth education, globalization, information security, media literacy, national values, education system, youth policy.

Bugungi globallashuv davrida yoshlarning mafkuraviy immunitetini shakllantirish masalasi nafaqat pedagogik, balki milliy xavfsizlik darajasidagi strategik masalaga aylandi. O'zbekiston aholisi tarkibida yoshlar ulushi 60 foizdan ortiq bo'lib, bu demografik imkoniyat ulkan kuch, lekin shu bilan birga ma'lum xavf-xatarlarni ham o'zida mujassam etadi. So'nggi yillarda davlat miqyosida qator islohotlar amalga oshirilmoqda: "Yoshlar – kelajagimiz" Davlat dasturi, "Yoshlar ittifoqi" faoliyatining kengayishi, "Yangi O'zbekiston – yoshlar mamlakati" tamoyili asosida turli loyihalar yo'lga qo'yildi. Shuningdek, 2023-yilda "Yoshlar uchun 5 muhim tashabbus" doirasida kitobxonlikni rivojlantirish, sport, san'at va IT sohalarida iqtidorlarni qo'llab-quvvatlash, internetdan to'g'ri foydalanish madaniyatini shakllantirishga alohida e'tibor qaratildi. Shu bilan birga, muammolar ham mavjud. O'zbekiston Yoshlar ishlari agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda o'tkazilgan sotsiologik so'rovda 16–25 yosh oralig'idagi respondentlarning 28 foizi ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilayotgan noto'g'ri axborot va provokatsion kontentni tanqidiy tahlil qilmasdan qabul qilishi aniqlangan. Bu esa yoshlar orasida axborot madaniyati va tanqidiy fikrlash darajasi yetarli emasligini ko'rsatadi. Mening fikrimcha, bu holatning sabablari ikki asosiy yo'nalishda: birinchidan, ta'lim tizimida media savodxonlik bo'yicha metodik bazaning yetarli darajada ishlab chiqilmagani; ikkinchidan, oilalarda farzandlarning internetdagi faoliyati ustidan nazoratning tizimli bo'lmasligi.

So'nggi yillarda dunyo bo'ylab kuchaygan "axborot urushi" va "soft power" strategiyalari mafkuraviy tahdidlarning yangi shakllarini yuzaga chiqarmoqda. Bu tahdidlar ochiq siyosiy targ'ibot shaklida emas, balki kinofilmlar, musiqiy kontent, bloggerlik, hatto kompyuter o'yinlari orqali yoshlarning dunyoqarashiga ta'sir ko'rsatmoqda. Masalan, xalqaro tadqiqotlarda "TikTok" va "Instagram" platformalarida tarqalayotgan ayrim kontentlar yoshlarni milliy qadriyatlardan uzoqlashtirishga, iste'molchilik mentalitetini kuchaytirishga xizmat qilishi tahlil qilingan. O'zbekistonda bu xavflarning oldini olish uchun bir nechta amaliy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2022-yildan boshlab umumta'lim maktablari va oliy ta'lim muassasalarida "Media va axborot savodxonligi" bo'yicha pilot darslar yo'lga qo'yildi, 2024-yil yanvaridan esa mazkur yo'nalish bo'yicha elektron o'quv modullari ishlab chiqildi. Bundan tashqari, Yoshlar ishlari agentligi va Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi hamkorligida "Axborot maydoni – mening tanlovim" nomli respublika miqyosidagi tanlovlar tashkil etildi, bu tanlovlarda yoshlar o'z g'oyalarini videorolik, maqola yoki infografika shaklida ifoda etish imkoniga ega bo'ldilar.

Menimcha, mafkuraviy immunitetni kuchaytirishda faqat rasmiy targ'ibot emas, balki yoshlarning o'z ishtiroki va tashabbuskorligi muhim. Shuning uchun, yoshlarni milliy tarix, madaniyat va zamonaviy fan yutuqlarini o'zaro uyg'unlashtirib targ'ib qiladigan kreativ loyihalarga jalb qilish kerak. Masalan, bloggerlik sohasida milliy qadriyatlarni zamonaviy vizual formatlarda ifodalash, yoshlar uchun interaktiv tarixiy o'yinlar yaratish, onlayn debatlar va intellektual musobaqalarni tashkil etish kabi tashabbuslar ancha samarali bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, oilaning roli beqiyos. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, ota-onalar farzandlari bilan mafkuraviy mavzularda muntazam suhbatlashadigan oilalarda yoshlarning internetdagi salbiy kontentga berilish ehtimoli 40 foizga kamayadi. Bu shuni ko'rsatadiki, mafkuraviy tarbiya faqat maktab yoki davlat organlari zimmasidagi vazifa emas, balki butun jamiyatning mas'uliyatidir.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar orasida mafkuraviy immunitetni shakllantirish – bu kompleks jarayon bo'lib, u ta'lim, oila, OAV va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligida olib

borilishi lozim. Bu yo'lda asosiy vazifa yoshlarni "tayyor g'oyalar" iste'molchisi emas, balki mustaqil fikrlovchi, o'z milliy va umuminsoniy qadriyatlarini himoya qila oladigan, zamonaviy axborot maydonida ongli ravishda harakat qiladigan shaxs sifatida tarbiyalashdir. Menimcha, shundagina biz yoshlarimizni har qanday mafkuraviy tahdid va yot g'oyalarga qarshi barqaror, ichki "immunitet" bilan ta'minlay olamiz.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar – kelajagimiz" Davlat dasturi to'g'risida"gi PQ-3775-son qarori. – Toshkent, 2018.
3. "Yoshlar ishlari agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6208-son Farmoni. – Toshkent, 2021.
4. To'xtaxo'jayev N., Shodmonov S. *Mafkuraviy tarbiya va yoshlar ma'naviyati*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
5. Qodirov A. *Globallashtirish sharoitida axborot xavfsizligi va yoshlar*. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
6. ЮНЕСКО. *Media va axborot savodxonligi bo'yicha xalqaro yo'riqnoma*. – Parij: UNESCO, 2021.
7. Xabibullayev M. *Zamonaviy axborot urushlari va mafkuraviy tahdidlar*. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2023.
8. Karimov A. *Yoshlar va mafkuraviy immunitet: nazariya va amaliyot*. – Toshkent: Fan va Texnologiya, 2024.
9. Norris P., Inglehart R. *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2019.
10. Castells M. *The Power of Identity*. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.